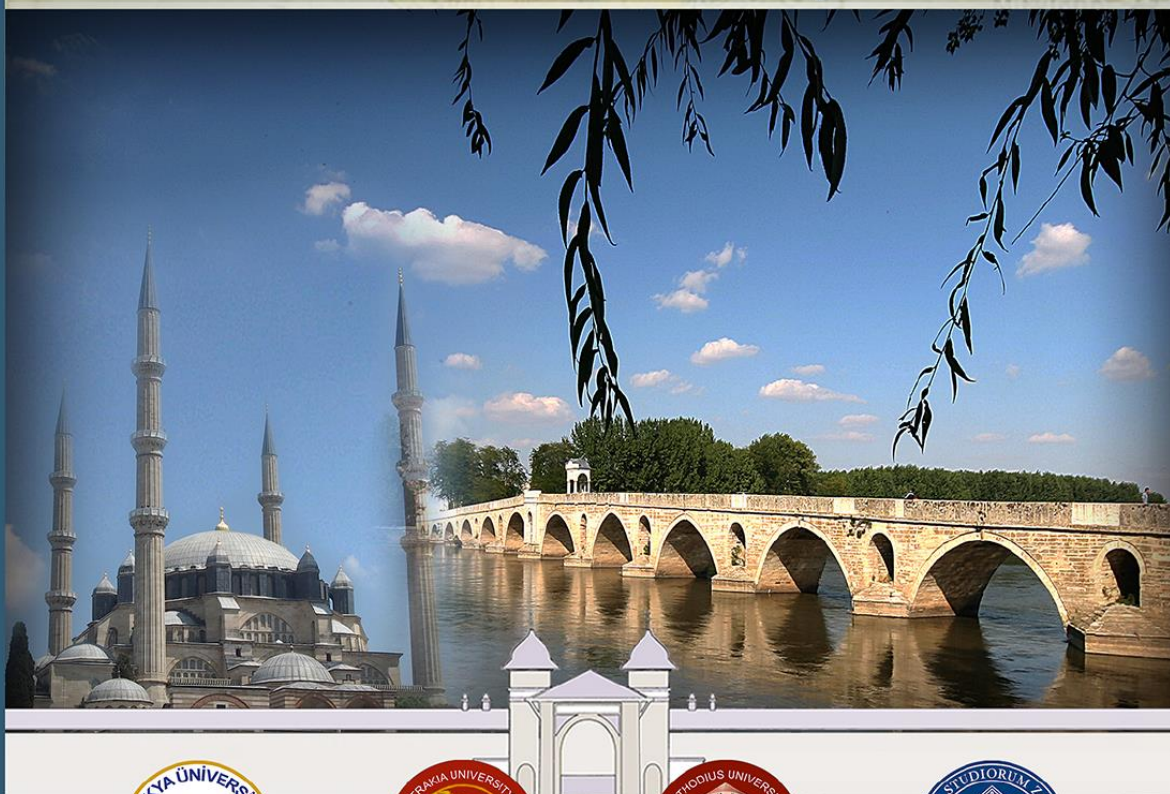

9th International Balkan Education and Science Congress

www.bes2014.org

16-18 October 2014 / EDİRNE

PROCEEDINGS

9. Uluslararası Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi
9th International Balkans Education and Science Congress
16-18 Ekim 2014 – 16-18 October 2014

Trakya University - Edirne

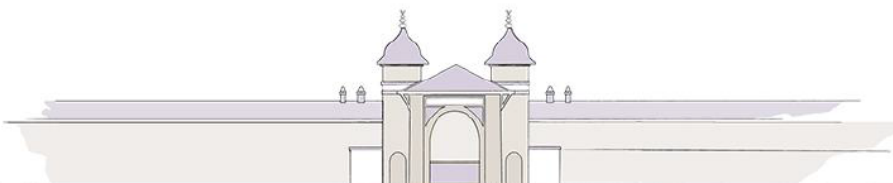
<http://www.bes2014.org>

PROCEEDINGS

Editors

Assoc. Prof. Dr. Tuncer BÜLBÜL

Assoc. Prof. Dr. Yılmaz ÇAKICI

COMMITTEES

Honorary Board

Prof. Dr. Yener YÖRÜK, Rector of Trakya University

Prof. Dr. Aleksa Bjeliš, Rector of Zagreb University

Prof. Dr. Ivan Kostadinov STANKOV, Rector of Trakia University

Prof. Dr. Velimir Stojkovski, Rector of Ss Cyril and Methodius University

Congress Presidents

Prof. Dr. Ali İhsan ÖBEK, Dean of the Trakya University Faculty of Education, Turkey

Prof. Dr. Vlado Timovski, Dean of the Ss. Cyril and Methodius University Faculty of Education, Skopje, Macedonia

Prof. Dr. Ivan PRSKALO, Dean of the Zagreb University Faculty of Education, Zagreb, Croatia

Assoc. Prof. Dr. Krasimira MUTAFCHIEVA, Dean of the Trakia University Faculty of Education, Stara Zagora, Bulgaria

Advisory Board

Prof. Dr. Cevat CELEP, Kocaeli University

Prof. Dr. İbrahim Halil DİKEN, Anadolu University

Prof. Dr. Stefanka GEORGIEVA, Trakya University - Stara Zagora

Prof. Dr. İsmail GÜVEN, Ankara University

Prof. Dr. Yüksel KAVAK, Hacettepe University

Prof. Dr. Leyla KARAHAN, Gazi University

Prof. Dr. Kasım KARAKÜTÜK, Ankara University

Prof. Dr. Tehvide KARGIN, Ankara University

Prof. Dr. Hafize KESER, Ankara University

Prof. Dr. Antonina KOLEVA, Trakya University - Stara Zagora

Prof. Dr. Sevinç Sakarya MADEN, Trakya University

Prof. Dr. Ferhan ODABAŞI, Anadolu University

Prof. Dr. Fatma ÖZMEN, Trakya University

Prof. Dr. Mustafa SAFRAN, Gazi University

Prof. Atilla SAĞLAM, Trakya University

Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU, Adnan Menderes University

Organizing Committee

Assoc. Prof. Dr. Tuncer BÜLBÜL, Chairman of Organizing Committee -Trakya University

Assoc. Prof. Dr. Yılmaz ÇAKICI, Chairman of Organizing Committee -Trakya University

Assoc. Prof. Dr. Cem ÇUHADAR, Trakya University

Assoc. Prof. Dr. Lulzim ADEMİ, Ss. Cyril and Methodius University

Assoc. Prof. Dr. Metodi GLAVCHE, Ss. Cyril and Methodius University

Assoc. Prof. Dr. Violeta KARTSELYANSKA, Trakya University - Stara Zagora

Assoc. Prof. Dr. Elizabeta RALPOVSKA, Ss. Cyril and Methodius University

Assoc. Prof. Dr. Hristo SALDZHIEV, Trakya University - Stara Zagora

Assoc. Prof. Dr. Ani ZLATEVA, Trakya University - Stara Zagora

Assist. Prof. Dr. Murat ÇELTEK, Trakya University

Assist. Prof. Dr. Tuncay ÖZTÜRK, Trakya University

Assist. Prof. Dr. Şahin DÜNDAR, Trakya University

Assist. Prof. Dr. Emre GÜVENDİR, Trakya University

Assist. Prof. Dr. Meltem ACAR GÜVENDİR, Trakya University

Assist. Prof. Dr. Gökhan ILGAZ, Trakya University

Assist. Prof. Dr. Hasan ÖZGÜR, Trakya University

Lec. Tonguç BAŞARAN, Trakya University

Lec. Sezgin KONDAL, Trakya University

Scientific Board

Prof. İsmail ATEŞ, Hacettepe University

Prof. Dr. İlayet AYDIN, Ankara University

Prof. Dr. Mustafa AYDOĞDU, Gazi University

Prof. Dr. Servet BAL, Fatih University

Prof. Dr. Ali BALCI, Ankara University

Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN, Dokuz Eylül University

Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK, Gazi University

Prof. Dr. Jack CUMMINGS, Indiana University

Prof. Dr. Temel ÇALIK, Gazi University

Prof. Dr. Necati DEMİR, Gazi University

Prof. Dr. Çağlayan DİNÇER, Ankara University

Prof. Dr. Cihangir DOĞAN, Marmara University

Prof. Dr. Yeřim FAZLIOĐLI, Trakya University
Prof. Dr. Seval FER, Hacettepe University
Prof. Dr. Ali GÜL, Gazi University
Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR, Ankara University
Prof. Dr. Carolyn HILDEBRANDT, Northern Iowa University
Prof. Dr. Georgi IVANOV, Trakya University - Stara Zagora
Prof. Dr. Aida ISLAM, Ss. Cyril ve Methodius University
Prof. Dr. Slagjana JAKİMOVİK, Ss. Cyril ve Methodius University
Prof. Dr. Yücel KABAPINAR, Marmara University
Prof. Dr. Nesrin KALYONCU, Abant İzzet Baysal University
Prof. Dr. Hülya KELECİOĐLU, Hacettepe University
Prof. Dr. Yasemin Karaman KEPENEKÇİ, Ankara University
Prof. Dr. Aziz KILINÇ, 18 Mart University
Prof. Dr. Yıldız KOCASAVAŞ, İstanbul University
Prof. Dr. Nizamettin KOÇ, Ankara University
Prof. Dr. Tatjana KOTEVA-MOJSOVSKA, Ss. Cyril ve Methodius University
Prof. Dr. Gökhan MALKOÇ, İstanbul Commerce University
Prof. Dr. Bonnie NASTASI, Tulane University
Prof. Dr. Mustafa SAĞLAM, Anadolu University
Prof. Dr. Bujar SAİTİ, Ss. Cyril ve Methodius University
Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR, Atatürk University
Prof. Dr. Işıl ÜNAL, Ankara University
Prof. Dr. Adil TÜRKÖĐLU, Adnan Menderes University
Assoc. Prof. Dr. Oktay Cem ADIGÜZEL, Anadolu University
Assoc. Prof. Dr. Ömer ADIGÜZEL, Ankara University
Assoc. Prof. Dr. Emine AHMETOĐLU, Trakya University
Assoc. Prof. Dr. Yavuz AKBULUT, Anadolu University
Assoc. Prof. Dr. Yahya ALTINKURT, MuĐla University
Assoc. Prof. Dr. Duygu ANIL, Hacettepe University
Assoc. Prof. Dr. Tolga Arıcak, Harvard University
Assoc. Prof. Dr. Hikmet ASUTAY, Trakya University
Assoc. Prof. Dr. Bünyamin ATICI, Fırat University
Assoc. Prof. Dr. Sema BATU, Anadolu University
Assoc. Prof. Dr. Mücahit COŞKUN, Karabük University
Assoc. Prof. Dr. Mustafa ÇAKIR, Marmara University

Assoc. Prof. Dr. Şakir ÇINKIR, Ankara University
Assoc. Prof. Dr. Atilla ÇİMER, Karadeniz Technical University
Assoc. Prof. Dr. Ömay ÇOKLUK, Ankara University
Assoc. Prof. Dr. Nuri DOĞAN, Hacettepe University
Assoc. Prof. Dr. Ahmet DOĞANAY, Çukurova University
Assoc. Prof. Dr. Gülay EKİCİ, Gazi University
Assoc. Prof. Dr. Durmuş EKİZ, Karadeniz Technical University
Assoc. Prof. Dr. Feyyat GÖKÇE, Uludağ University
Assoc. Prof. Dr. Yüksel GÖKTAŞ, Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Hülya GÜVENÇ, Yeditepe University
Assoc. Prof. Dr. Serhat İREZ, Marmara University
Assoc. Prof. Dr. Filiz KABAPINAR, Marmara University
Assoc. Prof. Dr. Mübin KIYICI, Sakarya University
Assoc. Prof. Dr. Emine KOLAÇ, Anadolu University
Assoc. Prof. Dr. Özgen KORKMAZ, Mevlana University
Assoc. Prof. Dr. Suzana KOTOVCEVSKA, Ss. Cyril ve Methodius University
Assoc. Prof. Dr. Abdullah KUZU, Anadolu University
Assoc. Prof. Dr. Shannon MELİDEO, Marymount University
Assoc. Prof. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU, Yüzüncüyıl University
Assoc. Prof. Dr. Aytunga OĞUZ, Dumlupınar University
Assoc. Prof. Dr. Ebru OĞUZ, Mimar Sinan University
Assoc. Prof. Dr. Sena Gürşen OTACIOĞLU, Marmara University
Assoc. Prof. Dr. Muhlise Çosgun ÖGEYİK, Trakya University
Assoc. Prof. Dr. Güven ÖZDEM, Giresun University
Assoc. Prof. Dr. Seçkin ÖZSOY, Ankara University
Assoc. Prof. Dr. Ali ÖZTÜRK , Anadolu University
Assoc. Prof. Dr. Vanya PETROVA, Trakya University - Stara Zagora
Assoc. Prof. Dr. Tacettin PINARBAŞI, Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Rebecca Martinez REID, Indiana University
Assoc. Prof. Dr. Mariya TENEVA, Trakya University - Stara Zagora
Assoc. Prof. Dr. Osman TİTREK, Sakarya University
Assoc. Prof. Dr. Enver TUFAN, Gazi University
Assoc. Prof. Dr. Binali TUNÇ, Mersin University
Assoc. Prof. Dr. Vesile YILDIZ, Dokuz Eylül University
Assoc. Prof. Dr. Kürşad YILMAZ, Dumlupınar University

Assoc. Prof. Dr. Mukadder YÜCEL, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Funda Gündoğdu ALAYLI, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Fatma AKGÜN, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Nurettin AYDINER, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Zerrin BALKAÇ, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Eylem BAYIR, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Ethem Nazif BAYAZITOĞLU, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Lütfiye CENGİZHAN, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Hüsnü CEYLAN, Trakya University
Assist. Prof. Dr. İbrahim COŞKUN, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Ahmet Naci ÇOKLAR, Necmettin Erbakan University
Assist. Prof. Dr. Aysun ÇOLAK, Anadolu University
Assist. Prof. Dr. İbrahim DİNÇELİ, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Emrah Oğuzhan DİNÇER, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Seda DONAT, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Hüsniye DURMAZ, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Demirali Yaşar ERGİN, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Deniz Mertkan GEZGİN, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Fatih GÜNAY, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Nesrin GÜNAY, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Şemseddin GÜNDÜZ, Necmettin Erbakan University
Assist. Prof. Dr. Sabri GÜNGÖR, Kafkas University
Assist. Prof. Dr. Ersin GÜNGÖRDÜ, Karabük University
Assist. Prof. Dr. İsmail KILIÇ, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Kerem KILIÇER, Gaziosmanpaşa University
Assist. Prof. Dr. Oya Onat KOCABIYIK, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Handan KÖKSAL, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Onur KÖKSAL, Selçuk University
Assist. Prof. Dr. Ömer KUTLU, Ankara University
Assist. Prof. Dr. Asude MALKOÇ, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Aslıhan OSMANOĞLU, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Muharrem ÖZDEN, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Kenan ÖZDİL, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Hasan ÖZYILDIRIM, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Ebru SELÇİOĞLU, Trakya University

Assist. Prof. Dr. Emel SİLAHSIZOĞLU, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Serkan ŞENDAĞ, Akadeniz University
Assist. Prof. Dr. Tayfun TANYERİ, Pamukkale University
Assist. Prof. Dr. Murat TAŞDAN, Kafkas University
Assist. Prof. Dr. Nilgün TOSUN , Trakya University
Assist. Prof. Dr. Yıldırım TUĞLU, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Ayfer UZ, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Levent VURAL, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Banu YAMAN, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Suat YAPALAK, Trakya University
Assist. Prof. Dr. Birol YİĞİT, Trakya University
Dr. Hassan ALİ, Maldiv National University
Dr. Monika DOHŇANSKÁ, Dubnica Technology Institute
Dr. Slávka HLÁSNA, Dubnica Technology Institute
PhD. Belgin UZUNOĞLU YEGÜL, Trakya University

Bildiri ID: 306. Noktalama İşaretlerinin İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersi Öğretim Programlarına ve Ders Kitaplarına Yansımaları Şenol SANCAK, Mehmet ALVER.....	721
Bildiri ID: 312. Ortaöğretim Öğrencilerinin Siber Zorba Davranışların Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Nilgün BELLİCİ, Erol YALÇINKAYA	729
Bildiri ID: 314. Ortaokul Öğrencilerinin Fen ve Teknolojiyle İlgili Merak Ettikleri Soruların Konulara Göre Dağılımının Belirlenmesi Gamze DOLU, İbrahim VESEK	735
Bildiri ID: 315. Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Görüntü Çizimi ve Görüntünün Özellikleri Hakkındaki Bilgilerinin Belirlenmesi Ümmü Gülsüm DURUKAN, Müge AYGÜN	740
Bildiri ID: 319. The Use of Action Researches for Developing Multiculturalism in the Primary Education Florina SHEHU, Marieta PETROVA	745
Bildiri ID: 320. Makedonya’da Türkçe Eğitim Mahmut CELİK, Jovanka DENKOVA.....	749
Bildiri ID: 321. Gastronomi Eğitiminde Yeni Bir Yaklaşım: Sınıf Dışı Eğitim Mehmet SARIOĞLAN	753
Bildiri ID: 327. Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Nano-Teknoloji ve Uygulama Alanlarıyla İlgili Görüşleri Nazlı ÜLKER, Faik Özgür KARATAŞ	758
Bildiri ID: 333. Ortaokul 7.Sınıf Öğrencilerinin Dörtgenleri Sınıflandırma Konusundaki Becerilerinin Uzamsal Yetenekleri Açısından İncelenmesi Merve Koçyiğit	764
Bildiri ID: 335. Educational Context and Continuity in the Transition of Children from Preschool toward Primary Education Tatjana Koteva – Mojsosvska.....	771
Bildiri ID: 342. 2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programına Göre Fiziksel Ortamın Düzenlenmesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi Gülden Uyanık BALAT, Nesibe Nur ALHAN, Funda ÖNAL	776
Bildiri ID: 346. Bando Okulları Komutanlığı’nda Çok Kültürlü Müzik Eğitimi Bahadır ÇOKAMAY	784
Bildiri ID: 348. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri ile Mesleki Gelişme Etkisi Konusunda Öğretmen Adaylarının Algıları Filiz AKAR.....	791
Bildiri ID: 350. Çalışanların Örgütsel Destek Algulamaları: Dershane Öğretmenleri Üzerinde Bir Araştırma Adil OĞUZHAN, Agah Sinan ÜNSAR, Bünyamin SAKAL	797
Bildiri ID: 351. Hikmet Barutçugil’in Ebrularında Efsun Çiçeği Feryal BEYKAL ORHU, Şule TEKEŞİ	803
Bildiri ID: 352. Yöneticilerin Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planlama Uygulamalarına Yönelik Değerlendirmeleri (Tekirdağ İli Örneği) Kenan ÖZDİL, Hakan BULUT	810

MAKEDONYA'DA TÜRKÇE EĞİTİM EDUCATION IN TURKISH IN MACEDONIA

Mahmut ÇELİK¹, Yovanka DENKOVA²

Özet

Balkanların tam merkezinde yer alan Makedonya yemyeşil vadiler ve göllerle kaplı. Tarihi ve doğal güzellikleriyle tanınmış bir ülkedir. Makedonya Cumhuriyeti çok etnik yapıya sahip bir devlettir. Makedonya Cumhuriyeti nüfusu 2.022.547 dir. Ülkede Türklerin nüfusu 77.959; dir.

Çalışmamız ağırlıklı Makedonya Türk Eğitimi hakkında ki tahricesini incelemeye deyinacağız. Makedonya'daki Türkçe eğitim yüzyıllardan beri var olduğunu çeşit kaynaklarda görebiliriz. Ancak Osmanlı Döneminden sonra, her yönden asimile edilmeye çalışılan yada göçe zorlanan Makedonya Türkleri, Türkçe eğitim görmesini zorlaştırmışlardır. Makedonya'nın Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde bulunduğu beş yüzyıl boyunca, Üsküplü şair Zari'den tutan ta Çağdaş Türk şiirine damgasını vuran Yahya Kemal Beyatlı'ya kadar birçok şair yetiştiren bu topraklarda, Balkan savaşlarıyla birlikte Türklerin Susma noktasına geldiği söylenebilir. O dönem için aydınlatıcı bilgiler olarak Abdülhakim Hikmet Doğan'ın, kuşkusuz, anadiliyle Türkçe olarak yazdığı okul kitaplarıdır. Bundan başka "Sabah Yıldızı Yahut Musavver Osmanlı Elifbasi" ile Birinci Dünya Savaşından sonra yayımladığı "I-IV Kısım Türkçe Dersleri ve I-III Kısım Din Dersleri" Külliyyatları Makedonya'daki Türk eğitiminde o dönem için ayrı bir değer taşır.

Türk hâkimiyeti sonrasında mevcut idarelerin Osmanlı döneminden kalan bazı okulları kendi politikalarına göre tekrar faaliyete geçirdikleri görülmür. 1884'te kurulmuş olan "Tefeyyüz İptidai" Okulunun 1919-20'de "Osman Çikiç", 1910'da kurulmuş olan "İttihat Terakki" Okulunun 1919'da "Vuk Karaciç" adıyla faaliyete geçirilmiştir.

Türk Aydınlarının da gayretleri ile 1944-45 eğitim-öğretim yılında Türkçe okulların açıldığı görülmür. 1947 de Üsküp'te öğretmen okulunun açılması, 1947 yılında Fetah Süleyman Paşic ve Ferid Bayram tarafından ilk alfabe kitabını yayınlanması gibi gelişmeler yaşandı. Ancak 1940'lı yıllarda Komünizmin etkin olduğu dönemde, Eğitime olumsuz yönde etki eden bir diğer gelişme de 1950'lerde yaşanan göçlerdir. Makedonya'da Türklerin eğitiminde olumlu gelişmeler 1960 yıllarında görülmeye başlıyor.

1963-64 öğretim yılında Üsküp Pedagoji Akademisi'nde, 1976-77 öğretim yılında Üsküp Filoloji Fakültesi'nde Türk Dili Edebiyatı Bölümlerinin açılmasıdır. 1990 yıllarından sonra ise birçok lise ve meslek liseler Türkçe dilinde ders yapmaya başlıyor, dolayısıyla İstip'te 2008-09 yılında Türk Dili ve Edebiyat Bölümü, 2010 yılında Kalkandelen'de Şarkiyat Bölümü açıldı.

Anahtar Kelimeler: Makedonya, Türkçe eğitim, okul,

Summary

Covered by green valley and lakes, Macedonia is a country located in the central Balkan Peninsula. It is a country known by its historical and scenic beauties. Macedonia is a state with multiethnic structure. The population of Republic of Macedonia is about 2.022.547 inhabitants. The number of Turkish people in Macedonia is about 77.959. inhabitants.

We will try to analyze the history of the education in Turkish in Macedonia. We could see the presents of education in Turkish in Macedonia during many centuries. But after the period of Ottoman Empire, the Turkish people in Macedonia was subject of assimilating, its education in Turkish became harder and it was forced to migrate to and forced to Macedonia. During five centuries in the frontiers of Ottoman Empire, in Macedonia were born very popular poets such as Zari and the most significant poet of modern Turkish poetry, after the Balkan wars the Turkish people was forced to be silent. During that period Abdülhakim Hikmet Doğan published school books in his mother tongue Turkish. Furthermore he has published the corpus "Sabah Yıldızı Yahut Musavver Osmanlı Elif Basi" and after the First World War "I-IV Kısım Türkçe Dersleri ve I-III Din Dersleri" were very important in that period.

After the Turkish period the actual administrative reactivated the schools from the Ottoman period. They renamed the primary school "Tefeyyüz İptidai" founded in 1884 into "Osman Çikiç", the school "İttihat Terakki" founded in 1910 they renamed it in 1919 into "Vuk Karaciç".

With the efforts of Turkish intellectuals during the school year 1944 - 1945 the Turkish schools in Macedonia reopened. In 1947 was opened the school of teachers, in the same 1947 Fetah Süleyman Paşic and Ferid Bayram published the first book of Turkish alphabet. In 1940 during the influence of the communism, another negative event was the migrations of Turkish people from Macedonia in 1907. Positive events about the education in Turkish in Macedonia happened in 1960.

In the academic year 1963 - 1964 was opened the department of Turkish language and literature in the pedagogy academy in Skopje and in academic year 1976 - 1977 in the Philology faculty in Skopje. In 1999 were opened high school and professional high schools in Turkish language. In academic year 2008 - 2009 in the Faculty of Shtip was opened the department of Turkish language and literature and finally in 2010 the oriental languages in the faculty of Tetovo.

Keywords: Macedonia, education in Turkish, school.

¹ Filoloji Fakültesi, Gotse Delçev Üniversitesi, Makedonya mahmut.celik@ugd.edu.mk

² Filoloji Fakültesi, Gotse Delçev Üniversitesi, Makedonya jovanka.denkova@ugd.edu.mk

MAKEDONYA'DA TÜRKÇE EĞİTİM EDUCATION IN TURKISH IN MACEDONIA

Mahmut ÇELİK¹, Yovanka DENKOVA²

Özet

Balkanların tam merkezinde yer alan Makedonya yemyeşil vadiler ve göllerle kaplı. Tarihi ve doğal güzellikleriyle tanınmış bir ülkedir. Makedonya Cumhuriyeti çok etnik yapıya sahip bir devlettir. Makedonya Cumhuriyeti nüfusu 2.022.547 dir. Ülkede Türklerin nüfusu 77.959; dir.

Çalışmamız ağırlıklı Makedonya Türk Eğitimi hakkında ki tahricesini incelemeye deyinacağız. Makedonya'daki Türkçe eğitim yüzyıllardan beri var olduğunu çeşit kaynaklarda görebiliriz. Ancak Osmanlı Döneminden sonra, her yönden asimile edilmeye çalışılan yada göçe zorlanan Makedonya Türkleri, Türkçe eğitim görmesini zorlaştırmışlardır. Makedonya'nın Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde bulunduğu beş yüzyıl boyunca, Üsküplü şair Zari'den tutan ta Çağdaş Türk şiirine damgasını vuran Yahya Kemal Beyatlı'ya kadar birçok şair yetiştiren bu topraklarda, Balkan savaşlarıyla birlikte Türklerin Susma noktasına geldiği söylenebilir. O dönem için aydınlatıcı bilgiler olarak Abdülhakim Hikmet Doğan'ın, kuşkusuz, anadiliyle Türkçe olarak yazdığı okul kitaplarıdır. Bundan başka "Sabah Yıldızı Yahut Musavver Osmanlı Elifbasi" ile Birinci Dünya Savaşından sonra yayımladığı "I-IV Kısım Türkçe Dersleri ve I-III Kısım Din Dersleri" Külliyyatları Makedonya'daki Türk eğitiminde o dönem için ayrı bir değer taşır.

Türk hâkimiyeti sonrasında mevcut idarelerin Osmanlı döneminden kalan bazı okulları kendi politikalarına göre tekrar faaliyete geçirdikleri görülmür. 1884'te kurulmuş olan "Tefeyyüz İptidai" Okulunun 1919-20'de "Osman Çikiç", 1910'da kurulmuş olan "İttihat Terakki" Okulunun 1919'da "Vuk Karaciç" adıyla faaliyete geçirilmiştir.

Türk Aydınlarının da gayretleri ile 1944-45 eğitim-öğretim yılında Türkçe okulların açıldığı görülmür. 1947 de Üsküp'te öğretmen okulunun açılması, 1947 yılında Fetah Süleyman Paşic ve Ferid Bayram tarafından ilk alfabe kitabını yayınlanması gibi gelişmeler yaşandı. Ancak 1940'lı yıllarda Komünizmin etkin olduğu dönemde, Eğitime olumsuz yönde etki eden bir diğer gelişme de 1950'lerde yaşanan göçlerdir. Makedonya'da Türklerin eğitiminde olumlu gelişmeler 1960 yıllarında görülmeye başlıyor.

1963-64 öğretim yılında Üsküp Pedagoji Akademisi'nde, 1976-77 öğretim yılında Üsküp Filoloji Fakültesi'nde Türk Dili Edebiyatı Bölümlerinin açılmasıdır. 1990 yıllarından sonra ise birçok lise ve meslek liseler Türkçe dilinde ders yapılmaya başlıyor, dolayısıyla İstip'te 2008-09 yılında Türk Dili ve Edebiyat Bölümü, 2010 yılında Kalkandelen'de Şarkiyat Bölümü açıldı.

Anahtar Kelimeler: Makedonya, Türkçe eğitim, okul,

Summary

Covered by green valley and lakes, Macedonia is a country located in the central Balkan Peninsula. It is a country known by its historical and scenic beauties. Macedonia is a state with multiethnic structure. The population of Republic of Macedonia is about 2.022.547 inhabitants. The number of Turkish people in Macedonia is about 77.959. inhabitants.

We will try to analyze the history of the education in Turkish in Macedonia. We could see the presents of education in Turkish in Macedonia during many centuries. But after the period of Ottoman Empire, the Turkish people in Macedonia was subject of assimilating, its education in Turkish became harder and it was forced to migrate to and forced to Macedonia. During five centuries in the frontiers of Ottoman Empire, in Macedonia were born very popular poets such as Zari and the most significant poet of modern Turkish poetry, after the Balkan wars the Turkish people was forced to be silent. During that period Abdülhakim Hikmet Doğan published school books in his mother tongue Turkish. Furthermore he has published the corpus "Sabah Yıldızı Yahut Musavver Osmanlı Elif Basi" and after the First World War "I-IV Kısım Türkçe Dersleri ve I-III Din Dersleri" were very important in that period.

After the Turkish period the actual administrative reactivated the schools from the Ottoman period. They renamed the primary school "Tefeyyüz İptidai" founded in 1884 into "Osman Çikiç", the school "İttihat Terakki" founded in 1910 they renamed it in 1919 into "Vuk Karaciç".

With the efforts of Turkish intellectuals during the school year 1944 - 1945 the Turkish schools in Macedonia reopened. In 1947 was opened the school of teachers, in the same 1947 Fetah Süleyman Paşic and Ferid Bayram published the first book of Turkish alphabet. In 1940 during the influence of the communism, another negative event was the migrations of Turkish people from Macedonia in 1907. Positive events about the education in Turkish in Macedonia happened in 1960.

In the academic year 1963 - 1964 was opened the department of Turkish language and literature in the pedagogy academy in Skopje and in academic year 1976 - 1977 in the Philology faculty in Skopje. In 1999 were opened high school and professional high schools in Turkish language. In academic year 2008 - 2009 in the Faculty of Shtip was opened the department of Turkish language and literature and finally in 2010 the oriental languages in the faculty of Tetovo.

Keywords: Macedonia, education in Turkish, school.

¹ Filoloji Fakültesi, Gotse Delçev Üniversitesi, Makedonya mahmut.celik@ugd.edu.mk

² Filoloji Fakültesi, Gotse Delçev Üniversitesi, Makedonya jovanka.denkova@ugd.edu.mk

GİRİŞ

Makedonya Türk eğitimi hakkında ki tahriçesini özetlerken daha sonra Makedonya'da ki Türk eğitimi gören Türk öğrencilerin istatistik bilgiler sunmaya çalıştık. Makedonya'daki Türkçe eğitim yüzyıllardan beri var olduğunu çeşit kaynaklarda görebiliriz. Ancak Osmanlı döneminden sonra, her yönden asimile edilmeye çalışılan yada göçe zorlanan Makedonya Türkleri, Türkçe eğitim görmesini zorlaştırmışlardır. Makedonya'nın Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde bulunduğu beş yüzyıl boyunca, Üsküplü şair Zâri'den tutan ta Çağdaş Türk şiirine damgasını vuran Yahya Kemal Beyatlı'ya kadar birçok şair yetiştiren bu topraklarda, Balkan savaşlarıyla birlikte Türklerin Susma noktasına geldiği söylenebilir.³ O dönem için aydınlatıcı bilgiler olarak Abdülhakim Hikmet Doğan'ın, kuşkusuz, anadiliyle Türkçe olarak yazdığı okul kitaplarıdır. Bundan başka "*Sabah Yıldızı Yahut Musavver Osmanlı Elifbasi*" ile Birinci Dünya Savaşından sonra yayımladığı "*I-IV Kısım Türkçe Dersleri ve I-III Kısım Din Dersleri*" Külliyatları⁴ Makedonya'daki Türk eğitiminde o dönem için ayrı bir değer taşır.

Türk hâkimiyeti sonrasında mevcut idarelerin Osmanlı döneminden kalan bazı okulları kendi politikalarına göre tekrar faaliyete geçirdikleri görülür. 1884'te kurulmuş olan "Tefeyyüz İptidai" Okulunun 1919-20'de "Osman Cikiç", 1910'da kurulmuş olan "İtihat Terakki" Okulunun 1919'da "Vuk Karaciç" adıyla faaliyete geçirilmiştir.

Türk Aydınlanının da gayretleri ile 1944-45 eğitim-öğretim yılında Türkçe okulların açıldığı görülür. 1947 de Üsküp'te öğretmen okulunun açılması, 1947 yılında Fetah Süleyman Paşic ve Ferid Bayram tarafından ilk alfabe kitabını yayınlanması gibi gelişmeler yaşandı. Ancak 1940'lı yıllarda Komünizmin etkin olduğu dönemde, Eğitime olumsuz yönde etki eden bir diğer gelişme de 1950'lerde yaşanan göçlerdir. Makedonya'da Türklerin eğitiminde olumlu gelişmeler 1960 yıllarında görülmeye başlıyor.

1963-64 öğretim yılında Üsküp Pedagoji Akademisi'nde, 1976-77 öğretim yılında Üsküp Filoloji Fakültesi'nde Türk Dili Edebiyatı Bölümlerinin açılmasıdır. 1990 yıllarından sonra ise birçok lise ve meslek liseler Türkçe dilinde ders yapılmaya başlıyor, dolayısıyla İstip'te 2008-09 yılında Türk Dili ve Edebiyat Bölümü, 2010 yılında Kalkandelen'de Şarkiyat Bölümü açıldı.

I. Makedonya'da İlkokullarda Türk öğrenci Sayısı

Makedonya ilkokullarda Türkçe eğitim gören 2012/2013 Türk öğrencilerinin sayısı toplam 5815 olduğu tespit edilmiştir⁵. Ancak, bazı öğrenciler yaşadıkları bölgelerde anadili Türkçe dilinde eğitim ilkokullarının bulunmaması yüzünden, eğitimlerini Makedonca veya Arnavutça devam etmek mecburiyetinde olan bine yakın bir rakam gözükmektedir. Ne yazık ki bir okadar yaşadıkları günlük bölgelerde okulların olamayışı Türk çocukları eğitimlerinden maruz kalıyorlar. Bunların da sayısı maalesef az değil. Makedonya'da ilkokullarda en yoğun Türkçe eğitim gören öğrenci sayısı Batı Makedonya'nın Gostivar kenti ve yöresi köyleridir. Gostivar'ın üç ilkokulunda Türkçe sınıflar vardır bunun yansısı Vrapçište, Aşağı ve Yukarı Banitsa ile Zdunye köylerinde de Türkçe sınıfları vardır.

II. Makedonya'da Lise ve Dengi Okullarda Türk öğrenci Sayısı

Makedonya'da 2008 yılından itibaren, lise düzeyindeki eğitimin mecburi olmasından sonra, Türkçe eğitim gören Türk öğrencilerinin sayısında da belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Böylelikle, liselerdeki hocalarımızın sayısında da artışın mevcut olduğunu söyleyebiliriz. Rakamların son yıllardaki artışı sevindirici olsa bile, Makedonya lise ve dengi okullarında eğitim gören tüm Türk öğrencilerinin tümü Türkçe eğitimle malesef kapsamadığı görülmektedir. Çünkü, M.C. istatistik rakamlarına dayanarak, bugün kendilerini Türk olarak ifade eden lise düzeyindeki öğrencilerimizin sayısı toplam 2458'tir. Halbuki, bunların sadece 1898'i Türkçe eğitim alabiliyor. Bu da yüzdelik olarak %69'a tekabül etmektedir. Dolayısıyla, başta siyasilerimiz ve demeklerimiz olmak üzere daha çok çalışarak ve Makedonya'nın muhtelif yerlerinde lise düzeyinde daha fazla sınıflar açarak bu %31'lik açığımızı mümkün mertebede ve en kısa zamanda kapatmamız icab eder.

Makedonya lise ve dengi okullarında Türkçe eğitim gören Türk öğrencilerinin sayısı toplam 1898 olduğu tespit edilmiştir. Ancak, bazı öğrenciler yaşadıkları bölgelerde anadili Türkçe dilinde eğitim veren lise ve dengi okullarının bulunmaması yüzünden, eğitimlerini Makedonca veya Arnavutça devam etmek mecburiyetinde olan 455

³ *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, 7. Ankara, Yıl 1997, say 75.

⁴ Hasan Hamdi, *Makedonya'da Türkçe eğitim ve Abdülhakim Hikmet Doğan*, Üsküp, Yıl 1998, say 61.

⁵ <http://www.stat.gov.mk/pdf/2014/2.1.14.26.pdf>

öğrencimiz ve özel liselerde – kolejlerde İngilizce eğitim gören 105 öğrenci dikkate alındığında, Makedonya çapında lise ve dengi okullarda Türk öğrencilerinin toplam sayısı 2458 olarak görülmektedir.

Makedonya’da 2008/2009 okuma yılından itibaren lise eğitiminin mecburi olması hasebiyle, Türk öğrencilerinin sayısında son yıllarda bir artış görülmektedir. Nitekim rakamlarda bu artışın önümüzdeki yıllarda bariz bir şekilde artmasını ve ilkokullardaki öğrenci sayısına (7000 civarında) ulaşmasını bekliyoruz.

İlkokul ve Lise eğitimimizde en önemli sorunlardan biri, Türkçe ders kitaplarının basılmayıp olmasıdır. Bu sorunu, eski kitapları kullanarak veya hocalarımız Makedonca kitapları Türkçe’ye tercüme ederek gidemeye çalışıyorlar. Makedonya hükümeti Türkçe ders kitaplarının resmi olarak tercüme edilip yayınlanmasına mükellef olmasına rağmen, bu önemli konuyu ve sorunu hala halletmiş değildir.

III. Makedonya Üniversitelerinde Türk Asıllı Talebelerin Katılım Oranı

Makedonya’nın en tanınmış üniversitelerinde Türk talebelerinin rakamları. 2012/2013 okuma yılı baz alındığında, bu okuma yılında kayıt yaptıran toplam Türk asıllı üniversite talebelerinin sayısı 1192 olduğunu tespit ettik.

Makedonya’dan TCS ve YÖS aracılığıyla Türkiye Cumhuriyetinin değişik üniversitelerinde 50 civarında kaydı yaptıran talebeler dahil edildiğinde, muhtelif üniversitelerde 2012/2013 okuma yılında kayıt yaptıran Makedonya Türk talebelerinin toplam sayısı 1216’ya bulunmaktadır.

Makedonya’da 5 devlet üniversitesi ve 13 vakıf ile özel üniversite olmak üzere toplam 18 üniversite çalışmaktadır. Bunlardan, 9’sı Makedonca, 7’si İngilizce ve 2 üniversite ise Arnavutça eğitim yapmaktadır.

Makedonya Türklerinin çoktandır ihtiyaç duydukları Türkçe eğitim yapacak ve tüm Balkanlara hitap edecek bir üniversitenin kurulmasını talep etmektedirler. Kurulmuş olacak olan bu üniversite sayesinde, Balkanlarda Türkçenin yaşatılması, yaygınlaşması ve bir üniversite ile bilim dili olarak tescillenmesi yanısıra, Balkanlarda Türk akademisyenlerinin yetiştirilmesinde çok büyük katkıda bulunacağı kanaatindeyiz. Bu vesileyle de bazı hayır sevenlerin girişimiyle ve Makedonya Türk akademisyenlerin girişimiyle 2014/2015 okuma yılından itibaren Gostivar şehrinde “Vizyon” adıyla ilk Türk vakıf üniversitesi açılıyor, derslerin de tümü Türkçe yapılması öngörülmüştür. Bu üniversitenin açılmasıyla başta eğitim ve kültür önemi yanısıra, Balkan coğrafyasındaki uluslararası stratejilerin geliştirilmesinde (kurulması öngörülen Balkan Araştırma Merkezi’nin) de yardımcı olacağı kuşkusuzdur.

IV. Makedonya’da Yüksek Lisans ve Doktora Ünvanına Sahip Olan Türklerin Sayısı

Makedonya’nın üç devlet üniversitesinden Türkoloji, Şarkiyat ve Eğitim-Türkçe öğretmenliği bölümleri vardır. Üsküp “Aziz Kiril ve Metodiy” üniversitesinde Türk dili ve edebiyatı Bölümü ve Türkçe öğretmenliği (okul öncesi ve sonrası), Kalkandelen Devlet üniversitesinde Şarkiyat Bölümü ve İştip “Gotse Delçev” üniversitesinde Türk Dili ve Edebiyat Bölümleri bulunmaktadır.

Tüm bu bölümlerde öğrenim gören talebe sayısı binin üzerindedir ancak Türklerin yanısıra Makedon ve Arnavutlar da bu bölümlerde öğrenim görmektedirler.

Makedonya’nın, Türkiye’nin ve dünyanın muhtelif üniversitelerinde yüksek lisans eğitimi alıp tamamlayan Türk talebelerinin toplam sayısı 37’dir.

Makedonya’nın, Türkiye’nin ve dünyanın muhtelif üniversitelerinde yüksek lisans eğitimine hala devam etmekte olan Türk talebelerinin toplam sayısı 36’dir.

Makedonya’nın, Türkiye’nin ve dünyanın muhtelif üniversitelerinde doktora eğitimine hala devam etmekte olan Makedonya Türk talebelerinin toplam sayısı 13’tür.

- Yüksek Lisans: Toplam 37
- Doktora: Toplam 29
- (11 profesör, 4 doçent, 4 araştırma görevlisi)

KAYNAKÇA

- Çelik, Mahmut, *Makedonya İştîp - Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Tarihçesi*, HİKMET dergisi Yıl 11 Kasım, sayı 22, Gostivar 2013/2.
- İbrahim, Nazım, *Makedonya Üsküp - Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Tarihçesi*, HİKMET dergisi Yıl 11, Mayıs, sayı 21, Gostivar 2013/1.
- *HİKMET İlmî Araştırmalar Dergisi*, s. 1,2,3, yıl 2002/2003, Gostivar, Makedonya
- Hoca, Fadil, *Makedonya eğitim sisteminde Türkler ile diğer etnik toplulukların katılım oranları*, HİKMET dergisi Yıl 1 Mayıs sayı 1, Gostivar 2003/1.
- Makedonya Eğitim Bakanlığı Yıllıkları, 2009/2010, 2011/2012, 2012/2013, Üsküp
- Makedonya İstatistik Kurumu Yıllıkları, 2009/2010,2011/2012,2012/2013, Üsküp
- Makedonya'daki Üniversitelerin Yıllık Bültenleri, 2009/2010, 2011/2012, Üsküp
- Üsküp Kiril ve Metodiy Üniversitesi Yıllık Bültenleri, 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013, Üsküp
- Üsküp "Kiril ve Metodiy" Üniversitesi Yıllık Bültenleri, 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013, Üsküp
- İŞTİP "Gotse Delçev" Üniversitesi Yıllık Bültenleri 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014,

